

Izhaja vsakega 15. v mesecu. Stane na leto 6 K. Uredništvo in upravnništvo Celje, Schillerjeva cesta št. 3. Rokopisi se ne vračajo. — Naročnina se pošilja »Zadružni Zvezi« v Celju.

ZADRUGA

LIST ZA ZADRUŽNIŠTVO IN KMETIJSTVO
LAST IN GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V CELJU

Cene inseratov po dogovoru. — Interurb. telefon št. 3. Poštno-hranilnični račun št. 415. Ponašajo so dovoljeni le, ako se navede vir. — Reklamacije glede lista so poština proste.

VSEBINA: Agrarna reforma in zadružništvo. — Središnji savez hrvatskih seljaških zadruga. — Kako mislijo boljševiki o ureditvi zemljiškega vprašanja? — Zadružništvo in boljševizem. — Skrb za obrtni kredit po vojni — v češkoslovaški državi. — Kaj je potrebno za povzdigo našega vinogradništva? — Zadružne in gospodarske novice. — Blagovni promet Zadružne Zveze v Celju.

Agrarna reforma in zadružništvo.

Pod tem naslovom piše Stj. Pirnat (Ilok) v »Jugoslavenski Njivi«:

Kako bo učinkovala končna likvidacija veleposestev na naše narodno-gospodarsko stanje, je sedaj še nemogoče gotovo prerokovati; v kalkulacijo treba vzeti činitelje, katerih mnogi nam doslej še niso dovolj znani.

Eno je gotovo: produkcija se brezdvomno zmanjša. S tem treba računati kot z dejstvom, ki se ga trenutno ne more preprečiti, kakor je to tudi neprijetno. Nedostatek v produkciji bomo morali pokriti z uvozom. Ker pa je s tem ogrožen aktiv naše trgovinske bilance, se moramo pobrigati tudi za trgovski izvoz. Za sedaj pridejo tozadevno v poštev: drva, rude, vino, ev. tobak in še kaki manjši predmeti. Živinoreja je v mnogih krajih Jugoslavije tako ruinirana, da v prvem času ne moremo misliti na izvoz živine. Ne smemo pa pozabiti, da bo tudi izvoz navedenih predmetov prvi čas omejen po naši lastni potrebi in otežkočen po mnogih, predvsem prometnih nedostatkih.

K vsemu temu prihajajo še težave delavskega vprašanja, ki izziva cel kompleks raznih s tem v zvezi stojajočih vprašanj, ki zahtevajo resno in nujno rešitev, da se prepreči ali vsaj ublaži gospodarska kriza, ki nam preti.

Agrarna reforma se ne more izvesti kar tako tekom leta dni. Veleposestva se ne morejo razparcelirati tekom navedene dobe. Veleposestvo je obsojeno na počasno umiranje, kar je zanje tem težje, ker se bodo na njegovem živem organizmu izvedle marsikakšne operacije, ki veleposestvu ne bodo koristile. Glasom vodilnih načel naše agrarne reforme se bo omogočilo vsakomur, ki se bavi z obdelovanjem zemlje, toliko zemljiške posesti, kolikor je s svojo rodbino more obdelati. Pravičnost pa zahteva, da se da zemlja v prvi vrsti onim kmetovalcem, ki dozdej nimajo zemlje,

vsled česar bo nastalo pomanjkanje dni arjev. To pomanjkanje bodo najbolj občutili lastniki še nerazparceliranih veleposestev ter vobče vsi večji in srednji posestniki, pa tudi mali. Redki poljedelski dninarji bodo povišali zahteve glede dneve, vsled česar se bo podražila produkcija. Ker pa bomo vsled znižane produkcije navezani na uvoz mnogih kmetijskih pridelkov, bomo morali računati tudi s konkurenco cenejšega proizvodnje kmetijskih držav, ki bodo uvažale. Tako bomo stali pred alternativno: ali napram cenejšim uvažanim pridelkom znižati ceno domačih pridelkov ali pa uvažanim pridelkom ceno umetno povišati do cene domačih pridelkov. V enem kakor drugem slučaju bo trpelo škodo naše narodno gospodarstvo, samo da bo v prvem slučaju večinoma prizadeta zemljiška posest kot producent, v drugem pa konzumenti.

Za razvoj našega narodnega gospodarstva je torej velike važnosti, da se že sedaj gleda na to, kako bi se preprečilo prenašlo znižanje produkcije na eni ter omogočilo pocenjenje produkcije na drugi strani.

Med sredstvi, ki pridejo za rešenje tega vprašanja resno v poštev, so posebno: uvažanje poljedelskih dninarjev, da se pride vekom pomanjkanju delavskih sil, ter pospeševanje kmetijskega zadružništva.

Uporaba prvega sredstva ni odvisna samo od nas in je v zvezi z marsičem, kar ni v naši moči. Na razpolago nam je torej samo eno resno sredstvo, da preprečimo odnosno ublažimo gospodarsko krizo: kmetijsko zadružništvo, ki ima med drugim to odlično lastnost, da je enako koristno producentu in konzumentu.

Po parcelaciji veleposestev je zadružništvo sploh edino sredstvo, s katerim se morejo preprečiti odnosno ublažiti vse negativne posledice agrarne reforme. Zato mora biti naša prva skrb: povzdiga našega kmetijskega zadružništva.

Poleg današnjih tipov naših zadružnih zavodov bo nova ureditev zemljiške posesti zahtevala tudi tipe, ki nam dozdej niso bili neobhodno potrebni. Rabili bomo čim več zadrug za skupno obdelovanje zemljišč z gospodarskimi stroji, zadrug za pridelovanje gospodarsko-industrijskih surovin in za kmetijsko industrijo, zadrug za vnovčenje posameznih kmetijskih pridelkov itd.

Srečni smo, da imamo več solidnih, močnih zadružnih zavodov in nam ni treba zidati s početka, ampak le razširjati in reorganizirati v smislu današnjih potreb.

Nad vse važna postane vzgojna in izobraževalna svrha zadružništva. Kmetijsko-gospodarskemu zadružništvu mora biti cilj: umno kmetijsko proizvodnjanje. Dočim ima šola nalogo pripraviti novo generacijo umnih gospodarjev, je dolžnost zadružništva, da takoj nudi prvo neobhodno potrebno pomoč ter da z vsemi mogočimi sredstvi skuša čimprej povzdigniti gospodarsko izobrazbo našega novega malega posestnika in ga čim prej usposobiti za umno kmetijsko produkcijo.

Dolžnost države je, da podpira vsako koristno akcijo privatne inicijative; to bo v konkretnem slučaju gotovo tudi storila, ker je i v interesu države i v interesu malega posestnika, da se naše kmetijsko zadružništvo razvije čim popolnejše. Akcija glede zadružništva samega pa mora tudi vnaprej ostati v rokah sedajnih naših zadružnih zavodov.

Široko polje dela se odpira našemu zadružnemu gibanju že s početkom nove dobe in novih gospodarskih razmer. Ne da bi čakalo končne rešitve agrarne reforme, mora se kmetijsko zadružništvo razširiti na vse smeri. Posebej tam, kjer bo s parciacijo velikih posestev nastalo mnogo novih malih posestev, mora naše zadružništvo vršiti znamenito nalogo s snovanjem kmetijskih zadrug vsake potrebne vrste, s snovanjem vzornih kmetij, kmetijskih zadružnih preskuševalnic, zadružnih tečajev in vsega, kar more koristiti ciljem zadružništva.

Dozdaj smo mogli samo gospodarsko životariti. Sedaj je čas, da začnemo gospodarski živeti bujno, močno življenje. Ne čakajmo, da nastane cel nov zarod. Za to treba časa in postopnega dela. Naše zadružništvo pa mora delati čim najhitreje, čim najprej reformirati in reorganizirati, vsaj tako naglo, kakor je naglo in nepričakovano prišla tudi agrarna reforma. Agrarna reforma ni bila širokim vrstam delavskega ljudstva vsiljena. Narod io je želel in zahteval, ona je le posledica teh želj in zahtev. Zato bo sedaj vsaka resna in koristna beseda padla na rodovitna tla, vsak dober zgled bo našel posnemalce v narodu.

Apostolsko delo zadružništva bo prineslo več nego kedaj blagoslova narodu in državi, samo treba delo odločno pomakniti z mrtve točke. Sočasni razvoj našega zadružništva ne sme zaostati za reformo zemljiško-posestnih razmer. Razvoj je baš sedaj aktualen. Nevarnost je v vsakem odlaganju, ker je poleg vseh rednih dobrih učinkov zadružništva njega izredna vrednost v tem, da je ono edino krepko sredstvo, ki lahko paralizira negativne posledice agrarne reforme in vzpostavi ravnotežje v našem narodno-gospodarskem položaju.

Žitna borza se osnuje v Osjeku. Pravilnik je že predložen vladi. Ko bo potrjen, se skliče ustanovni zbor.

Veleposestva v Sloveniji. Slovenski kraji na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem obsegajo 22.000 km². Desetina tega, večinoma najlepšega, sveta odpada

na fidejkomise in druga plemenitaška posestva. Velik del zavzemajo latifundije raznih korporacij cerkvenih in posvetnih vlastelinov, in le 8 desetink površine preostaje kmetom. Po vrednosti predstavlja ta površina ogromno vrednost 400 milijonov kron, če računamo ha po 1000 K. Samo v Avstriji je bilo mogoče, da nekoliko stotin mogotcev ima 2 desetini, milijon drugih ljudi pa komaj 8 desetink rodne zemlje. Skoro ves kočevski okraj je v rokah knezov Auerspergov. Imajo 25.600 oralov zemlje. Drugi plemenitaši ne ravno mnogo manj: Knez Schönburg-Waldenburg 17000, knez Windischgraetz nad 12000. Samo ti trije vlastelini imajo nad 1 desetinko cele Kranjske. Na tej zemlji bi se lahko preživelo 5000 slovenskih kmečkih rodbin. Sedaj se bo potom agrarne r forme vse to spremenilo.

Središnji savez hrvatskih seljačkih zadruga.

Koncem I 1901 je bila osnovana Hrvatska poljedelska banka kot matica in centrala vseh hrvatskih kmečkih zadrug. Do konca I. 1918, torej polnih 17 let, je ta centrala snovala zadruge rajfajznovke po Hrvatski in Slavoniji, pozneje tudi v Bosni in Hercegovini, zavsem okoli 350. Oskrbovala jih je s potrebnim kreditom, pozneje tudi z blagom, dajala navodila in nadzirala jih v poslovanju posebno s prirejanjem zadružnih tečajev in izvrševanjem revizij. Redno je do drugega vojnega leta izdajala tudi zadružni organ „Hrvatski udruhar“ in koledar „Zadruhar“, v katerih je širila zadružno misel, gospodarski pouk in splošno prosveto.

Ko so se zadruge na ta način moralno in materialno razvile in okrepile, je centrala pred 8 leti osnovala prvo njihovo medsebojno organizacijo: Središnja svezo hrvatskih seljačkih zadruga. Zadružno življenje se je odsihdob še bujnejše razvijalo. Vršile so se tri velike vsezadružne skupščine osrednje zveze in dvanajst zborovanj zadružnih skupin, na katerih so najboljši strokovnjaki predavali o sodobnih gospodarskih, prosvetnih in drugih vprašanjih. Tako se je širil duh zadružne zavesti in solidarnosti od ravne Slavonije do sinjega morja, kmet iz Zagorja se je spoznal in združil z onim iz Slavonije, Srema in Posavine, Banovine, Like in Krbave, Gorskega Kotara in Primorja. Vsi so se prvokrat v večjem številu sešli v Osjeku z onimi iz Bosne in Hercegovine in ustanovili hrvatsko seljačko zadrugarsko kolo. To kolo se je širilo in večalo vedno z novimi zadrugami, na temelju vzajemnosti in samopomoči se je razvila do najširše in najmočnejše organizacije v navedenih deželah. Danes je v vseh teh zadrugah nad 40.000 članov, zadruge imajo blizu pol milijona kron deležev, blizu poldrugi milijon rezervnih skladov, nad dvanajst milijonov kron vlog, izposojila zadružnikov pa so v zadnjih letih padla od 12 na 6 milijonov kron. Koliko gospodarskega dela se je pa še izvršilo v prometu z gospodarskimi pridelki in potreb-

ščinami (umetnimi gnojili, semenjem, živino itd.)! Vse to delo se sploh ne da s številkami izraziti. Vzgojno delo in delo zadrug v vaseh, pomoč v sili, mnogobrojna zadružna in gospodarska predavanja, analfabetični tečajji, širjenje zadružnih in drugih knjižic itd. — vse to se je izpolnjevalo v okvirju organizacije.

Sredi dela je zajela organizacijo vojna — in za dolgo časa onemogočila nele daljni razvoj, ampak sploh skoro vsakršno delo.

Takoj po prevratu jeseni 1918 se je živahno delo znova začelo. Središnji sveza hrvatskih seljačkih zadruga, ki je dozdaj obstojala samo kot organ Hrvatske poljedelske banke, se je 17. decembra 1918 preustrojila v popolnoma samostojni in neodvisni Središnji savez hrvatskih seljačkih zadruga, ki je s 1. januarjem 1919 prevzel vse zadružne posle od bivše Središnje zveze in od Hrvatske poljedelske banke. Ta banka od takrat ni niti v poslovnem niti v drugih stikih s hrvatskimi kmečkimi zadrugami, ampak je njihov edini organ Središnji savez, s katerim je banka le kot taka v poslovnih zvezi.

Hrvatska poljedelska banka je Središnje u savezu izročila:

Čisto imovino Središnje zveze v znesku K 128.117'35 pokojninski sklad za uradnike, katere je

Središnji savez prevzel od banke . . . K 41.852'30 za interni sklad poklanja banka Savezu K 36.095'97

skupno torej . . . K 206.165'62

Tako je hrvatska poljedelska banka ob razstanku z zadružnim Savezom, katerega je s tako vnemo in ljubeznijo oživotvorila in okrepila, pokazala svojo veliko ljubezen do hrvatskega kmetijskega zadružništva. V zgodovini hrvatskega zadružništva bo Hrv. poljedelski banki zasigurano častno mesto.

* * *

Iz statistike Saveza posnemamo, da je štel koncem leta 1918 v področju Hrvatske in Slavonije 291, v Bosni in Hercegovini pa 64 hrvatskih kmetijskih zadrug. V Hrvatski in Slavoniji je bilo 35.848, v Bosni in Hercegovini 9854 članov. Zavsem torej 355 zadrug s 45.702 člani. Povprečno odpade torej na zadrugo 130 članov na Hrvatskem, 154 v Bosni.

* * *

Središnji savez izdaja glasilo „Hrvatski udruhar“ še dalje pod imenom „Hrvatski zadrugar“.

Miloš Štibler:

Kako mislijo boljševiki o ureditvi zemljiškega vprašanja?¹

Pri nas se razpravlja o agrarni reformi, o »pravični razdelitvi zemlje«. Kdor pozna naše ljudstvo in vodite-

¹ Opozarjamo tozadevno tudi na članek pod naslovom »Zadružništvo in boljševizem«, da se spozna velika razlika med teorijo in — prakso. Uredn.

lje, ta ve, da se bo to vprašanje uredilo v Jugoslaviji tako, kakor sedanjim razmeram najbolj odgovarja. Toliko smemo upati. Tembolj ker ima srce naše države, stara Srbija, kmečke razmere izvrstno urejene.

Utegne pa biti zanimivo videti, kako si ureditev zemljiškega in vobče kmetijskega vprašanja predstavljajo ruski boljševiki. Boljševiki so prinesli v svoj narod novih misli, ki so na mase naroda silno mogočno vplivale. Saj stoji vsa Rusija v oblasti boljševiških sovjetov delavcev in kmetov! Osebito kmetov, ki vendar tvorijo ogromno večino ruskega ljudstva. Boljševiki so razumeli kmeta pridobiti za svoje ideje. Koristno in zanimivo bo vsled tega slišati, kaj so boljševiki kmetom ponudili, s kakšnimi načrti so jih pridobili na svojo stran. Zato hočem v naslednjem prevesti razpravo, ki jo je napisal eden najznamenitejših boljševikov, N. Buharin. Napisal je celo knjigo o »Programu komunistov ali boljševikov«. Deseto poglavje razpravlja o »družabnem obdelovanju zemlje«. To poglavje se glasi takole:

»Oktoberska revolucija (1917) je dosegla, kar so želeli ruski kmetje že stoletja: Odvzela je veleposestnikom zemljo in jo izročila oblasti kmetov. Vpraša se sedaj, kaj se naj s to zemljo zgodi. Mi komunisti se moramo postaviti na isto stališče, kakor smo se postavili glede industrije.² Seveda zemljo je lažje deliti, kakor pa tovarne in stroje. Toda kaj bi se zgodilo, če se zemlja razdeli med posamezne kmete? Kdor si je prihranil nekaj denarja, kdor je silnejši in bogatejši, bi kmalu začel zopet lezti kvišku, lahko bi postal krvoses in oderuh; in pozneje bi lezel še višje, začel bi kupovati zemljo od onih, ki so iz kakoršnegakoli vzroka obubožali. In glej, čez nekaj časa bi bilo selo zopet razdeljeno med veleposestnike in reveže. Slednjič bi zopet imeli le dve možnosti: Ali iti v mesto, ali pa v selu vstopiti v službo veleposestnikov, bogatašev. Ti-le novi veleposestniki bi sicer ne bili plemiči, temveč bili bi bogati kmetje, toda razlika ni velika. Krvoses veleposestnik je pravi pajek, hudobnež, ki revne ljudi še bolj izsesava kakor degenerirani, propadli in nezmožni plemič.

Z delitvijo torej ne pridemo do uspeha. Uspeh je mogoč le v komunizmu, ako postane zemlja skupna last celega naroda, vseh onih, ki zemljo obdelujejo. Le ti so združeni v delavske in kmečke »svete« (odbore ali ruski »sovjeti«). »Sovjeti« predstavljajo oblast zemljiških lastnikov. S tem je urejeno vprašanje posestne pravice.

To pa ne zadostuje. Ni dovolj, da je zemlja skupna last, temveč treba jo je tudi skupno obdelovati. Ako ni skupnega zadružnega obdelovanja,

² Glede industrije pravi Buharin, da v komunističnem redu ni misliti na kako »delitev«, temveč treba skrbeti, da nastanejo čim največja in čim najpopolnejše urejena industrijska podjetja. S tem se doseže, da treba porabiti za produkcijo čim najmanj dela, preostane potemtakem čim največ časa za duševno naobraževanje ljudi-delavcev.

potem je prav vse eno, s kako postavo se uredi lastninska pravica. Brez skupnega dela ne bo tega, kar hočemo doseči. Zopet bi si vsakdo izbral svoj del in ga sam obdeloval; s tem se ljudje zopet ločijo, žive brez medsebojne pomoči in brez skupnega dela ter se počasi zopet navadijo smatrati zemljo, ki jo obdelujejo, za svojo osebno last. Tu ne pomaga nobena postava. Samo skupno obdelovanje zemlje pomaga.

Kakor v industriji, tako je t. d. v kmetijstvu uspeh tedaj največji, ako se prideluje na veliko. V velepodjetju se lahko porabi najboljše kmetijske stroje, z materijalom se lahko štedi, delo se uredi po velikopoteznem načrtu; vsak delavec se porabi za delo, za katero je najbolj sposoben; o vsem se vodijo natančni računi, da se ne trati po nepotrebnem materijal in živa moč. Naloga torej ne obstoji v tem, da bi vsak kmet brskal in ril po svojem kosu, temveč v tem, da se združijo ubogi kmetje k skupnemu delu po čim največjem merilu.

Kako se to doseže? Na dva načina: Prvič z združnim obdelovanjem prejšnjih veleposestev; drugič z ustanovitvijo kmetijskih delavskih zadrug (za dosedanje male in srednje kmečke posestnike).

Na tistih dosedanjih veleposestvih, kjer se zemlja ni dajala kmetom v najem, temveč so jo veleposestniki sami obdelovali, je bilo gospodarstvo, obdelovanje seveda desetkrat boljše, kakor pri kmetih. Slabo na stvari je bilo le to, da je ves dohodek šel v žep veleposestnikov samih, ki so s tem dobili in obdržali celo moč nad malimi, revnimi kmeti. (Denar je sveta gospodar!) Eno je za komuniste ali boljševike jasno: da se namreč veleposestev ne sme deliti. Na veleposestvih je mnogokrat obilo blaga: konji in druga živina, semenje, razni stroji itd. Ponekod so urejene mlekarne in sirarne, cele tovarne je najti. Neumno bi bilo, vse to razropati in deliti med male posestnike. S tem bi se koristilo le krvosesom, oderuhom, ki dobro vedo, da bi na ta način od posameznih kmetov razdeljeno blago prejalislej zopet lahko zase pridobili. Krvoses dobro vidi, da bi se z delitvijo veleposestev njemu zopet pripravila pot v srečno »deveto deželo«. Koristi malih posestnikov so torej čisto drugačne. Za nje je tisočkrat bolje, ako ravnajo z veleposestvi ravno tako, kakor ravnajo delavci s tovarnami: Da namreč veleposestva skupno upravljajo in nadzorujejo ter vodijo skupen račun; da zemljo skupno obdelujejo; da veleposestev ne izropajo, temveč ves inventar, vse stroje skupno prevzamejo in skupno uporabljajo; da na skupen račun nastavijo agronome (kmetijske veščake) in v vsakem oziru skrbe za to, da zemlja ne bo dajala manj, kakor je dajala svoj čas veleposestniku, temveč da bo nosila še več. Zemljo in inventar veleposestnikom odvzeti ni težko. Bolj težko bo zemljo ohraniti onim, ki jo obdelujejo, in jo zavarovati proti krvosesom, ki zopet hrepene po njej. Tega se morajo revni kmetje zavedati in strogo paziti na nedeljivost prejšnjih veleposestev, kajti le-ta so sedaj

skupna last cele družbe. To skupno zemljo je treba ščititi kakor oko in treba je skrbeti, da se večja. Stvar je treba urediti tako, da izvoljeni zastopniki ubogih in delavcev vse nadzorujejo in skrbe za to, da ne gre nič v izgubo in da se nekdanja veleposestva skupno obdelujejo. Čim popolnejše je skupno pridelovanje na taki zemlji urejeno, tem boljše bo za vse. Zemlja bo dajala boljše žetev, krvosesom pa se enkrat za vselej preprečijo in uničijo njihove nakane.

Toda to še ni vse, ako se stara veleposestva ohranijo nedeljena kot skupna last. Treba je razen tega skrbeti, da se tudi dosedanja mala posestva združijo v velike kmetijske pridelovalne zadruge. Vsa oblast je danes v rokah kmetov in delavcev. Le-ti morajo toraj vsako koristno misel podpirati in izvesti. K temu je treba le, da pokažejo revni kmetje in kmečki delavci nekaj več samostojnosti in poguma. Posamezno ne morejo kmetje ničesar opraviti, za to so preslabi. Ogromno moč pa dosežejo, če se združijo, ako zložijo svojo zemljo in zloženo zemljo potem skupno obdelujejo in upravljajo. Vse to se vrši sporazumno s tovarniškimi delavci. Kmetje dajejo živila, delavci pošiljajo tovarniško blago, železo, manufakturo itd. Iz mest pridejo tudi agronomi, razni kmetijski veščaki, ki se postavijo v službo kmetijskih pridelovalnih zadrug. Tako se nekdanji neznatni kmetič spremeni v zadrugnika, solastnika velikega posestva in začne zavestno s svojimi tovariši korakati v skupnem delu kvišku, k napredku.

Torej: Revni se naj ne dado ogoljufati. Silno dolgočasen in težaven je bil boj za zemljo, boj proti krvosesom. Sedaj imamo zemljo, ne dajmo si je zopet odvzeti. Odvzela pa nam bo, ako jo raztrgamo na vse polno malih koščkov. Ta nevarnost izgine, ako proglašimo zemljo za skupno last vseh onih, ki jo obdelujejo in ako jo tudi skupno obdelujemo!

To je kmetijski program boljševikov. Uspehe bo sodila šele bodočnost.

Zadružništvo in boljševizem.

Pod tem zaglavjem piše znani ruski zadrugar dr. V. Totomjanc v „Internacionalnem zadrugnem bulletinu“ sledeče: Kaj je boljševizem? Skrajni razredni boj, meščanska vojna, diktatura proletarijata po ortodoksno-marxističnih načelih. Skratka, boljševizem je mešanica ortodoksnega markizma z azijatskim socializmom. Kaj je boljševiška vlada v Rusiji storila, da spremeni gospodarski ustroj družbe? Tovarne, banke, velike tvrdke in zemljo je nacionalizirala ali socializirala, večji del trgovine in finance je pustila nedotaknjen. Boljševiška vlada je uvedla veliko monopolov, izmed katerih je najvažnejši žitni monopol. Uspeh je, da je cena žita in moke neznosna; nekoč najcenejši pridelki Rusije so zdaj najdražji. Kmetje skrivajo svoje žito, nešteto

malih špekulantov prodaja v mestih moko za čezmerno ceno 20 frankov za kilogram. V trgovini mrgoli špekulantov vseh vrst, ki prodajajo ne le žito, ampak tudi surovo maslo, sladkor, šokolado, itd. Nemogoče je, dobiti sladkor po od vlade določenih cenah, in srečen je vsak, ki mu špekulant skrivno dobavi kg sladkorja, za kateri plača 60 frankov. V Moskvi je trenutno dobiti vsako blago po oderuških cenah, ne pa po maksimalnih cenah. Mirno se lahko trdi, da nacijonaliziranje ozir. državni monopoli niso dosegli uspeha. Lastnina veleposestnikov se je socializirala, kar ni slabo; a kmetje smatrajo to zemljo sedaj kot svojo zasebno lastnino. V nekaterih krajih, kjer se je zemlja razdelila, imajo toliko zemlje v svojih rokah, da nimajo ne moči ne zmožnosti jo zadostno obdelati. Vsled nacijonaliziranja ozir. socializiranja je uničenih nešteto vzornih posestev, v kolikor se gre za poljedelstvo, vrtnarstvo ali živinorejo. Hiše v mestih so socializirane, in najemniki velikih hiš so sedaj takozvani „soposestniki“, ki sami nadzorujejo upravo imetja. Upravni odbor mora polovico najemnine izročiti boljševiški vladi, ostanek pa ne zadostuje za potrebno kurivo. Najemninski odbori so bili trikrat prisiljeni zvišati najemnino. Posestniki velikih hiš, katerih imetje uporabljajo plačani poslovodje, so zelo veseli, ko vidijo, da so najemninsko-upravni odbori zabredli v težkoče, in upajo, da bodo hiše morda zopet dobili v svojo last. Takšno je delo boljševiške vlade. Kompromitirala je vse: socializem, nacijonaliziranje in socializiranje. Zadruga kot načelo je pri tem dejanskem stanju zelo pridobila. Po razglasitvi nacijonaliziranja zasebnih bank in tovarn je prevzela ljudska banka v Moskvi veliko pokrajinskih podružnic drugih bank, in zveza konzumnih zadrug v Moskvi je pridobila veliko tovarn, kar so storile tudi pokrajinske zveze knozumnih zadrug. V kmečkih krajih je združeno gibanje kmetom pomagalo pri obdelanju zemlje in jih je pripeljalo do zavesti, da ni glavna naloga razsežnost kmetije, ampak kako se obdelja. Mogoče je, imeti veliko zemlje, pa ne mnogo pridelati. V mestih so najemninski odbori ustanovili zadruge, ne le, da si prekrbe življenske potrebščine, kar je zelo težavno, ampak tudi kot sredstvo za zabavo. V velikih mestih mrgoli takšnih zadrug, ki so pa bolj moralnega nego gospodarskega pomena. Boljševiška vlada je neprostovoljno pospeševala združeno gibanje in pokazala, da je združništvo edina praktična rešitev socialnega vprašanja. Rusija je napravila velik socialni eksperiment, ki pa se je izkazal kot predrag. Vsem narodom sveta je pokazala nevarnost uporabe ortodoksnega marksizma. Narodi Evrope bi morali biti Rusiji hvaležni za ta dragoceni nauk, zadrugarji pa se lahko vesele velike zmage nad nacijonaliziranjem, socializiranjem, državnim socializmom in ortodoksnim marksizmom. Triumf zadruge ljudi, razredov in narodov ni več daleč. Doba miru in solidarnosti se je pričela.

Skrb za obrtni kredit po vojni — v češkoslovaški državi.

Obrtniški srednji stan je gotovo med stanovi, ki so vsled vojne najbolj trpeli. Za mnoge, ki so morali pustiti in zapreti obrat, so bile posledice vojne naravnost katastrofalne. Že med vojno se je mislilo in poskušalo pomagati uničenim z državnim kreditom. Najbolj pa se je mislilo na izvanredni kredit po vojni in so bili v javnosti podani tozadevno nešteti predlogi. Tudi pokojna Avstrija se je bavila s to mislijo, je izdala organizačni načrt za izdavanje pomožnega kredita po vojni in je hotela za ta kredit tudi jamčiti ter prispevati v svrhu znižanja obrestne mere za obrtnike. Ni pa mislila na to, da bi vso to pomožno akcijo izvedla potom zakona, ampak edino le administrativnim potom. S polomom je to seveda v vodo padlo.

Češko-slovaško narodno shromaždeni (državni zbor) pa je izvolilo pot zakona in je vzelo za podlago zakonski načrt poslancev Fischera, Slavička, Votrube, Mlčocha, Rebša in tov. za izdaje zakona o obrtnem kreditu po vojni. Debata o predlogu je bila v obrtnem in finančnem odseku zelo obširna.

Izredno ugodna kreditna pomoč bi se naj nudila lastnikom obrtnih in trgovskih podjetij, ki so že pred vojno bili samostojni, katerih obrati pa so med vojno trpeli ali propadli brez njihove krivde vsled vojne službe. Dalje vdovam in otrokom po takih obrtnikih, če se vodi obrat na njihov račun, izjemoma, v posebno ozira vrednih slučajih tudi obrtnim in trgovskim pomočnikom, ki jim vsled vojne ali vojnih razmer ni bilo mogoče začeti na lastno roko, posebno pa vojnim invalidom, ki zaradi svoje invalidnosti ne morejo biti dalje pomočniki, lahko pa uspešno vodijo samostojno obrt.

Ta češko-slovaški zakonski načrt se znatno razlikuje od načrtov na Pruskem in v bivši Avstriji, je veliko globlji in širši; zakaj ne omejuje se samo na po vojni oškodovana ali uničena podjetja, ampak ponuja — četudi izjemoma — kreditno pomoč tudi obrtnim pomočnikom ter s tem otvarja perspektivo na ustvarjenje novih obrti. Po predloženem zakonskem načrtu bi garantirala država s 30%, dežela s 15%, okraj z 10%, trgovsko-obrtna zbornica s 15%, 10% bi odpadlo na lokalne činitelje. Seveda je to šele predlog. Kajti ni gotovo, da bi se ta ključ tudi uveljavil. Prispevek za trg-obrt. komore je gotovo zelo visok, dočim za lokalne činitelje (občino, denarne zavode, strokovne zveze, društva itd.) 10% gotovo ni mnogo. In vendar imajo baš lokalni činitelji največji interes na naselitvi obrtnikov. Ne gre se kočno za finančni efekt v prvi vrsti, ampak za to, da izdatnejše jamstvo krajevnih činiteljev znatno doprinese k zdravi in skrbni uvedbi cele kreditne akcije in k povzdigi zavesti odgovornosti vseh pri nji udeleženi.

Obrestna mera za te kredite mora biti naravno čim najnižja in čim najbolj stalna. S tem ni rečeno,

da se naj potom zakona obrestna mera za cela desetletja petrificira. Zakaj to bi lahko na oni strani vedlo k znatnim zmotam glede zavesti o dolžnosti plačevanja obresti, na drugi strani pa bi tudi obrtniku ne bilo v znatno pomoč. Naproti temu pa treba že v zakonu ugotoviti, da se obrestna mera za povojne kredite ne sme samovoljno zviševati ter da se mora določiti na način, ki je za dolžnika ugoden ter za zavode, ki tak kredit dajejo, obvezen.

Glavni organi povojnega obrtnega kredita so na eni strani državni komiteji za povojni obrtniški kredit, na drugi strani pa okrajni. Ti slednji imajo skrbeti v prvi vrsti za jamstvo krajevnih činiteljev, morajo izvršiti poizvedbe glede vsake prošnje za kredit ter druga pripravljala dela. Lahko se jim pa poverijo tudi širše naloge v gotovih mejah, tudi dovoljevanje pomožnega kredita samega. Čim krepkejšo bo delo teh komitejev, tem gladkeje bo pomožno-kreditna akcija napredovala. S poglobljenjem dela v okrajnih komitejih se bo najboljšo zabranila birokratizacija in formalizem, katera nevarnost bi brez dvoma nastala, če bi se vse delo osredotočilo v državnem komiteju. Krajevni činitelji v mestih in krajih si po pravici želijo izdatnega sodelovanja pri dovoljevanju pomožnih kreditov in se jim to ne sme zabranjevati. Razširjenju nalog okrajnih (krajevnih) komitejev predpogoj je pomnoženje njih odgovornosti in prevzete primerne jamstva s strani krajevnih činiteljev. Posebno treba tu poudariti, da pri pomožnem obrtnem kreditu ne gre za podpore in darila, ampak za kredit, da torej jamstva ni smatrati za prispevke, ampak samo kot zaloge za možne izgube, po možnosti tudi kot pripomoček za ustaljenje nižje obrestne mere.

Kaj je potrebno za povzdigo našega vinogradništva?

Vinarski nadzornik B. Skalicky je objavil v nekaterih listih obširen članek o stanju našega vinogradništva ter je za njega povzdigo proglasil sledeča načela:

1. Vinogradništvo gojiti kaže le tam, kjer so za to prikladne razmere, torej v krajih s prikladnim podnebjem in z ugodnimi legami. Siliti vinogradništvo v neprikladne kraje bi bil velik pogrešek.

2. Vsak vinogradnik imej načelo; „malo, a dobro“ to je: obdelaj raje malo vinograda, a tega dobro goji, pa ti bo prinesel več koristi kot velik vinograd, ki ga moraš znabiti zanemarjati.

3. Z vso močjo je delovati na povzdigo kletarstva in vinskega izvoza. V to svrhu bi bilo pred vsem pospeševati pouk v kletarstvu, zboljševanje kleti in razvoj zadrug.

Za ustanovo skupnih zadružnih kleti in za nabavo kletnega inventarja bi mogla zadrugam priskočiti na

pomoč vlada z brezobrestnimi posojili. Ogrska vlada je v to svrhu z najboljšim uspehom izdala svoječasno milijone. Dobro urejene zadruge pospešujejo ne samo vinski promet, ampak tudi umno kletarstvo. Prav klasičen dokaz zato imamo v vipavski dolini, kjer posluje izvrstno urejena vinarska zadruga (kmetijsko društvo v Vipavi).

Zadruge posameznih, enakotežnih vinskih pokrajin naj bi se strnile v zveze. Deželna vinarska zadruga v Ljubljani bi imela biti ena taka zveza, ne pa vinotoč.

4. V svrhu organizacije in pospeševanja vinogradništva sploh ustanoviti bi bilo po vzoru bivšega državnega avstrijskega vinarskega društva „Vinarsko društvo za Slovenijo“, ki naj bi obsegalo vse slovenske vinorodne kraje in izdajalo dobro urejeno vinogradniško strokovno glasilo.

5. Iskati je s pomočjo vinskih razstav, reklame, osebne intervencije stik in zvezo z vinskimi odjemalci v severnih, slovanskih deželah.

Zadružne in gospodarske novice.

Plačevanje davkov potom čekovnega urada v Ljubljani. Davki se lahko sedaj zopet plačujejo potom poštinih uradov, pri čemur se naj rabijo izključno položnice poštnege čekovnega urada v Ljubljani, ki se dobijo pri davčnih uradih. Kmalu se bodo dobivale davčne vplačilnice tudi pri poštinih uradih samih.

Poverjenišvo ministerstva financ v Ljubljani. Deželno finančno ravnateljstvo za Slovenijo v Ljubljani je odpravljeno in je na njegovo mesto stopilo poverjenišvo ministrstva financ v Ljubljani.

Posebno ministrstvo za agrarno reformo se je ustanovilo v Beogradu. Poverjeno je znanemu strokovnjaku na narodnogospodarskem polju dr. Poljaku.

Ilirsko banko v Ljubljani sta prevzeli Srbska banka in Hrvatska eskomptna banka. Njeno ime je spremenjeno v Slovensko eskomptno banko.

Državno posojilo je razpisano. Transakcijo — vpisovanje 4% državnih bonov — so prevzeli vsi večji denarni zavodi na ozemlju SHS. Posojilo znaša 200 mil. K in bo vrnjeno čez 6 mesecev, t. j. 3. nov. 1919. Vpisovanje je jako živahno in bo trajalo do 8. maja.

Neprestana žetev. Na svetu je neprestana žetev. V januarju žanjejo v Argentini, Čile, Avstraliji, Novi Zelandiji, v februarju v Indiji, v marcu v Gornjem Egiptu. V Meksiki, na Kubi, v spodnjem Egiptu, Siriji, Perziji, Mali Aziji žanjejo v aprilu, v naslednjem mescu v severni Ameriki, v nekaterih delih južne Amerike, na Japonskem in Kitajskem, v juniju v Italiji, južni Afriki in zapadnih delih Zedinjenih držav, v juliju v Podonavju, severni Franciji, južni Rusiji, Kanadi; v Nemčiji in Angliji žanjejo v avgustu, enako v Belgiji in Holandiji. V septembru žanjejo v Rusiji in Skandinaviji, meseca oktobra v Peru, novembra v južni Afriki,

v decembru pa v južni Avstraliji. Tako ni dneva, da bi srp ne pel. Le po lastni krivdi človeštvo nima kruha.

Zadružna lekarna v Švici. V Ženevi deluje zadružna lekarna s šestimi filijalkami. Člani morejo postati le bolniške blagajne, zato znašajo 26.916 fr., rezervni fond pa 101.000 fr. Ženevska zadružna lekarna je imela v minolem poslovnem letu nad 34.000 frankov čistega dobička. — Tudi „Osrednja zveza čeških bolniških blagajn“ namerava ustanoviti lastno lekarno in prosila je za tozadevno koncesijo.

Zlatonosne rude v Srbiji. Zlatonosne rude se se nahajajo v Srbiji v kvačinskem in požarevaškem okrožju in to med Neresnico in Majdanekom. Ena koncesija je izdana za kopanje teh rud leta 1903, nekemu rudarskemu sindikatu na prostor 7500 ha, a drugo dovoljenje se je izdalo leta 1902. v takozvanem kraju „Blagojev kamen“ za prostor 410 ha. Poleg tega se nahajajo zlatonosne rude v bližini mesta Ranea ob Donavi, Bele Palanke na področju severne strani Kopanika, Leli Zovarsa in obrežju Črne reke poleg Timoska. Sekundarni sloji zlatonosnih rud se opažajo na mnogih krajih.

Glavna zveza zadrug za območje države SHS bi se imela v kratkem osnovati. Obsegala bi vse v drugi notici objavljene zveze, naloga pa bi ji bila, da zastopa interese zadružništva napram oblastim in napram javnosti, da organizira zadružno delo. Ob veliki Noči so se vršili tozadevni razgovori zastopnikov posameznih organizacij v Beogradu.

Zadružne Zveze v območju države SHS. 1. Središnji Savez hrv. seljačkih zadruga u Zagrebu. 2. Savez srpskih zemljoradničkih zadruga u Zagrebu. 3. Središnja vjeresijska udruga u Zagrebu. 4. Hrv. slav. gospodarsko društvo kao središnja zadruga u Zagrebu. 5. Hrv. slav. gosp. društvo kao središnja zadruga u Osjeku. 6. Glavni savez srpskih zemljoradničkih zadruga u Beogradu. 7. Zadružni Savez u Splitu. 8. Savez srpskih privrednih zadruga na Primorju u Dubrovniku. 9. Zadružna Zveza v Ljubljani. 10. Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani. 11. Zadružna Zveza v Celju. 12. Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev. 13. Savez srpskih zemljoradničkih zadruga u Sarajevu. 14. Zadružna centrala v Ljubljani.

Razširjajte strokovni list
»ZADRUGO«!

Blagovni promet Zadružne Zveze v Celju.

Tiskovine za računske zaključke.

Opozarjamo, da imamo v zalogi inventurne izvlečke iz glavnih knjig z naslovnimi ovitki, dalje računske zaključke za posojilnice in mlekarnarje. Članicam priporočamo, da naročajo pri nas tisek računskih zaključkov; iste pri tem lahko obenem pregledamo. Dalje imamo v zalogi tiskovine za glavne knjige hranilnih vlog in posojil, blagajniške dnevnikarje, opravilne zapisnikarje, izkaze o rentnini in neposrednih pristojbinah zapisnikarje za seje načelstva, nadzorstva in občne zborarje (zaradi velike zaloge oddajamo te zapisnikarje zelo po ceni), opomine za obresti in podaljšanje posojil ter vse za posojilniško poslovanje potrebne knjige in tiskovine. Kdor kaj potrebuje, naj hitro naroči, da dobi še svoje tiskovine po primerni ceni. Papirja silno primanjkuje.

Kose

7 in 8 pesti imamo sedaj na razpolago. Ker pridejo jako poceni, prosimo takojšnjih naročil. Zložene bodo v zaboje po 100 komadov. Stanejo iz skladišča komad 3 krone.

Špaga in žveplo.

Na razpolago je izvrstna konopljinna špaga za pletenje vrvi in žveplo za sode.

Umetna gnojila.

Zadružna Zveza v Celju posluje kot razdeljevalnica umetnih gnojil v političnih okrajih Celje, Slovenjgradec, Konjice in Brežice. Za enkrat je na razpolago apneni dušik. Tega je treba hitro naročiti.

Modra galica.

Sprejemamo naročila na modro galico po K 6— za jeden kilogram. Včlanjene zadruge vabimo, da naroče skupno za vse zadružnikarje.

Vabilo k

rednemu občnemu zboru Hranilnice in posojilnice Sv. Primož nad Muto

registrovane zadruge z neomejeno zavezo

ki se vrši v nedeljo, dne 11. maja tl. ob 1. uri popoldne v posojilniških prostorih na Muti s sledečim vspeodom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva za l. 1918. 2. Odborenje računskega zaključka za l. 1918. 3. Sklepanje o porabi čistega dobička. 4. Slučajnosti.

SV. PRIMOŽ, NAD MUTO, dne 20. aprila 1919.

NAČELSTVO.

Vabilo k

občnemu zboru

Kranilnice in posojilnice v Globokem

registrirane zadruge z neomejeno zavezo

kateri se vrši v nedeljo dne 13. aprila 1919 ob 3. uri pop. v posojilnični pisarni.

Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1918. 4. Sprememba § 18 zadr. pravil. 5. Slučajnosti.

GLOBOKO, dne 2. aprila 1919.

Hranilnica in posojilnica v Globokem.

Franc Kene l. r.

Blaž Tominc l. r.

Vabilo na

občni zbor

„Rinke“

ki se bode vršil dne 18. maja 1919 dopoldne ob 10. uri v sejni dvorani Posojilnice v Celju s sledečim dnevnim redom:

1. Letno poročilo in sklep o letnem računu. 2. Razdelitev eventualnega čistega dobička. 3. Razni nasveti in predlogi.

Ako občni zbor ob 10. uri ni sklepčen, se vrši eno uro pozneje drugi občni zbor, ki je brez ozira na število zadrušnikov sklepčen.

CELJE, dne 15. aprila 1919. RAVNATELJSTVO.

Občni zbor

Kranilnice in posojilnice v Limbušu

registrirane zadruge z neomejeno zavezo

se vrši dne 4. majnika 1919 ob 9. uri predpoldne v posojilniški pisarni v Limbušu s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1918. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Razdelitev čistega dobička. 6. Predlogi.

V slučaju, da bi občni zbor ne bil sklepčen, se vrši uro pozneje drugi občni zbor, ki sklepa brezpogojno.

LIMBUŠ, 21. aprila 1919.

Ant. Godec.

Feliks Robič.

Vabilo na

občni zbor

Posojilnice v Brežicah

ki se vrši v sredo, dne 14. maja 1919 ob 7. uri zvečer v lastni pisarni.

DNEVNI RED: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobrenje računskega zaključka za leto 1918. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Čitanje revizijskega poročila. 7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob 7. uri ne bil sklepčen, vrši se isti dan in v istem prostoru ob 8. uri drugi občni zbor, ki sklepa takrat pri vsakem številu zadrušnikov.

NAČELSTVO.

Vabilo na

občni zbor

Mlekarske zadruge v Spodnji Poljskavi

registrirane zadruge z omejeno zavezo

ki se bode vršil dne 6. aprila 1919 ob 3. uri popoldne v šolskih prostorih.

Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobrenje letnega računa za l. 1916, 1917 in 1918. 4. Sprememba zadružnih pravil. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Prosti nasveti.

Mlekarska zadruga v Spodnji Poljskavi,
registrirana zadruga z omejeno zavezo

Rajšp l. r.

Orthaber l. r.

Podpisujte prvo državno posojilo!

Vabilo na

redni občni zbor

Kranilnice in posojilnice v Šmarji

registrirane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se vrši v ponedeljek, dne 28. aprila 1919 ob 1. uri pop. v uradnih prostorih zadruge.

Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje računskega sklepa za leto 1918. 3. Razdelitev čistega dobička. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Nasveti in slučajnosti.

Ako ta občni zbor ni sklepčen, vrši se v smislu § 40 al. 2 zadružnih pravil eno uro pozneje z istim dnevnim redom in v istih prostorih drugi občni zbor, ki sklepa brezpogojno.

ŠMARJE, dne 2. aprila 1919.

NAČELSTVO.

Vabilo na

izredni občni zbor

Mlekarske zadruge v Spodnji Poljskavi

registrirane zadruge z omejeno zavezo

ki se bode vršil dne 27. aprila 1919 ob 1. uri popoldne v šolskih prostorih.

Dnevni red: 1. Volitev načelstva in nadzorstva.
2. Prosti nasveti.

Mlekarska zadruga v Spodnji Poljskavi
registrirana zadruga z omejeno zavezo

Rajšp l. r.

Orthaber l. r.

